

Motion till riksdagen 2010/11:Ju409

av **Lena Olsson m.fl. (V)**

Sexuellt våld

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en oberoende kommission med uppdrag att kartlägga brister i förundersökningar om våldtäkt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter, i synnerhet i storstäderna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om relevant, obligatorisk utbildning om sexualiserat våld och mäns våld mot kvinnor för rättskedjan och yrkesutbildningar som juristlinjen och polis-, sjuksköterske-, läkar- och socionomutbildningarna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över rättspraxis vid våldtäkt mot barn samt komma med förslag till förändringar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om att höja straffmaximum för köp av sexuell tjänst från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den som utsatts för människohandel för sexuella ändamål och som därav hyser en välgrundad fruktan för förföljelse bör beredas skydd och beviljas permanent uppehållstillstånd med stöd av Genèvekonventionen.¹

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 6 hänvisat till SfU.

Sexuellt våld

Att bli utsatt för sexuellt våld, som våldtäkt, är något av det mest kränkande brott en människa kan bli utsatt för. Detta vittnar många våldtäktsoffer om. Det vanligaste är att förövaren är en man och den som utsätts för våldtäkten en kvinna. År 2009 anmäldes 3 855 våldtäkter där offret var kvinna över 15 år och 124 våldtäkter där offret var en man. Detta visar att våldtäkt och annat sexuellt våld, precis som mäns våld mot kvinnor, är ett strukturellt problem.

På 40 år har antalet anmälda våldtäkter i Sverige mer än tiodubblats (Brottsförebyggande rådet, Brå). Sverige har flest våldtäktsanmälningar per capita i Europa, 58 per 100 000 invånare (2008). Detta är 3–5 gånger så många som i övriga nordiska länder och 10–20 gånger fler än länderna i Öst- och Sydeuropa (Diesen och Diesen, Övergrepp mot kvinnor och barn, 2009). Det finns inga säkra svar på om det är det faktiska antalet våldtäkter eller anmälningsbenägenheten som ökat. Större undersökningar om förekomsten av våldtäkt i Sverige saknas. Enligt Nationella trygghetsundersökningen (Brå, 2008) uppskattas 52 000 personer (0,7 procent) ha utsatts för sexualbrott år 2007. Enligt internationella studier beräknas mörkertalet, dvs. sexualbrott som aldrig anmäls, uppgå till mellan 80 och 90 procent.

Sexuellt våld förekommer även mellan hbt-personer. Kunskapen om det faktiska antalet sexualbrott där både förövare och offer, eller en av dem, är hbt-person är ännu mindre än när det gäller mäns sexuella våld mot kvinnor. Det är få brott som anmäls och mörkertalet antas vara mycket stort. Samhället och rättsväsendet har varit dåliga på att uppmärksamma och hantera denna typ av brott, och det finns ett stort behov av vidare diskussion och kompetenshöjning hos berörda myndigheter för att hantera dessa frågor.

Högre kvalitet på förundersökningar vid våldtäkt

Ett stort problem är att de attityder bland främst unga män som Amnestys undersökning ”Var går gränsen? En attitydundersökning om våldtäkt” (2008) påvisade även finns bland de myndighetspersoner som har i uppgift att bekämpa mäns våld och sexuellt våld mot kvinnor. Så länge föreställningar som att berusade kvinnor som haft någon form av relation med förövaren innan våldtäkten har sig själva att skylla florerar bland poliser, åklagare och domare kommer attityderna att fortleva. Dessutom riskerar föreställningarna om våldtagna kvinnor att påverka myndighetspersonerna i deras yrkesutövning, vilket är ett stort problem för alla våldtagna kvinnors rättstrygghet.

När det gäller relations- eller s.k. upprägningsvåldtäkter är det mycket vanligt att mannen under förhör kommer med en samtyckesinvändning, dvs. att kvinnan gav samtycke till att ha sex. En sådan ord-mot-ord-situation leder ofta till bevissvårigheter, vilket gör att fallet läggs ned eller mannen frias efter eventuell rättegång.

Bevissvårigheter är en orsak till att de flesta våldtäktsanmälningar sällas bort redan på ett mycket tidigt stadium under polisutredningen. År 1996 var

Fel! Okänt namn på

åtalsfrekvensen för våldtäkt 20 procent jämfört med 11 procent 2004. Trots att anmälningarna ökat tiofaldigt har antalet åtalade för våldtäkt legat mellan 100 och 200 personer under perioden 1965 till 2004 (Diesen och Diesen, Övergrepp mot kvinnor och barn, 2009).

Ett ytterligare problem är utredningarnas kvalitet. Till stor del handlar detta om utbildningsfrågor, vilket vi återkommer till nedan. Men det handlar också om hur polis och åklagare i allmänhet bedriver dessa förundersökningar.

Tyvärr förekommer det i alltför stor utsträckning att förundersökningar om våldtäkt läggs ner t.o.m. innan uppenbart enkla och rutinmässiga åtgärder har genomförts. Såväl brottsoffer som vissa åklagare och poliser kan berätta historier om att män som borde ha misstänkts för våldtäkt inte ens har kallats till förhör och att förekommande förhör ofta är betydligt mindre ifrågasättande än vad som är normalt vid polisförhör.

En undersökning av förundersökningar från Stockholms län 2004 visar att så stor andel som 33 procent av de misstänkta aldrig blev hörda av polisen. I samma undersökning var det bara i 18 procent av våldtäktsärendena som målsägandebiträde utsågs under förundersökningen (Diesen och Diesen, Övergrepp mot kvinnor och barn, 2009). Det finns även en alltför utbredd föreställning om att många våldtäktsanmälningar är falska. Forskning från England visar att cirka 3 procent av anmälningarna i det undersökta materialet kunde anses vara falska eller misstänkt falska.

En svensk undersökning visar att polis och åklagare inte i någon av de misstänkt falska anmälningarna hänvisade till att kvinnans trovärdighet var bristande utan till andra orsaker som för sen anmälan, brist på skador, orimlig berättelse, psykisk sjukdom och psykosociala problem, ovilja att medverka i utredningen och att kvinnan anmält att hon våldtagits förut (Diesen och Diesen, Övergrepp mot kvinnor och barn, 2009). Samma omständigheter leder ofta till att förundersökningen läggs ned. I praktiken medför detta att särskilt utsatta grupper av kvinnor som hemlösa, missbrukare och psykiskt sjuka m.fl. saknar rättsväsendets stöd när det gäller anmälda sexualbrott.

Enligt Amnesty:s rapport "Fallet nedlagt – våldtäkt och mänskliga rättigheter i de nordiska länderna" (2008) är brottsoffrets sociala status oerhört viktig för möjligheten att bli trodd av polisen. Även detta finns det fler som kan vittna om. Amnesty menar att när det gäller vissa grupper av kvinnor är svårigheterna att bli trodda, och därmed att få rättslig upprättelse, så stora att man kan tala om diskriminering.

De grupper som lyfts fram är unga kvinnor, i synnerhet om de varit berusade vid tillfället för våldtäkten, asiatiska och östeuropeiska kvinnor som lever med svenska män, kvinnor i prostitution, kvinnor med psykosociala problem och kvinnor som tidigare anmält våldtäkt.

På grund av risken för ord-mot-ord-situationer är den tekniska bevisningen viktig när det gäller våldtäkter. En av de bevismöjligheter som finns är de rättsintyg som skrivs efter läkarundersökning av den våldtagna.

Enligt uppgifter från en undersökning i tidningen Arbetaren uppsökte 596 personer Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor under 2006. Minst 60 procent av dessa gjorde en polisanmälan, men åklagare begärde ut

rättsintyg i endast 30 procent av fallen. Enligt Brå uppsöker 39 procent av alla i landet som polisanmält våldtäkt också sjukvården. Det finns med andra ord förutsättningar för att i högre grad än vad som görs i dag använda sig av teknisk bevisning för att gå vidare med förundersökningar.

Det är av oerhörd vikt för de våldtagna kvinnorna och för alla kvinnors tilltro till rättsväsendet att en anmälan om en så stor kränkning tas på allvar. Ett rättsintyg är möjligen inte alltid nödvändigt för att leda ett fall till åtal, men torde vara det i en betydligt större andel av fallen än vad som redovisas från Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor. Särskilt upprörande är det när ett fall läggs ner utan att rättsintyg överhuvudtaget begärts ut.

Amnesty har föreslagit att regeringen ska inrätta en granskningskommission för att hitta brister i förundersökningar och föreslå åtgärder. Kommissionen bör enligt Amnesty vara oberoende från polis- och åklagarväsendet, även om samarbete självklart är nödvändigt. Vi stöder Amnestys krav. Regeringen bör inrätta en oberoende kommission för att kartlägga brister i förundersökningar om våldtäkt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter

Även om överfallsvåldtäkterna endast utgör cirka 12–13 procent av det totala antalet våldtäkter innebär rädslan att bli överfallen och våldtagen en stor begränsning av kvinnors frihet. Därför är det viktigt att man efter rapporterade överfallsvåldtäkter snabbt kan vidta åtgärder för att gripa misstänkta gärningsmän. Ett grundläggande problem i dag är den bristande samordningen när det gäller spaningen. Utredarna ser inte alltid att det finns andra våldtäkter där samma tillvägagångssätt använts eller våldtäktsmän med samma signalement i ett annat polisdistrikt. En systematisk samverkan sker alltför sällan och trots dataregister och dna-teknik har förmågan hos polisen att finna förövare av överfallsvåldtäkter snarare minskat än ökat (Diesen och Diesen, Övergrepp mot kvinnor och barn, 2009).

I storstäderna har gärningsmän troligen större möjlighet och benägenhet att utföra sina brott på mer vitt skilda platser, t.ex. utefter en särskild tunnelbane- eller busslinje. Detta försvårar för polisen att se mönster i våldtäkterna om områdena är indelade i olika polismästardistrikt. Därför finns det skäl att inrätta samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter, i synnerhet i storstäderna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Obligatorisk utbildning om sexualiserat våld

Bemötandet av brottsoffer för sexualbrott är oerhört viktigt eftersom det påverkar den utsattas vilja att delta i utredning och eventuell rättegång. Ett bemötande som upplevs som dåligt och kränkande får ofta motsatt effekt, vilket leder till en ond cirkel där ännu färre våldtagna kvinnor vill göra polisanmälan. Alla aktörer inom rättsväsendet måste därför ha kunskap om maktstruk-

Fel! Okänt namn på

turena som ligger bakom sexualbrott och mäns våld mot kvinnor och kunskap om hur utsatta kvinnor och barn bör bemötas. Att höja kompetensen hos samtliga myndigheter som kommer i kontakt med kvinnor och barn som utsatts för sexualbrott är viktigt såväl för brottsoffrens rättstrygghet som för väl genomförda förundersökningar och möjligheterna för brottsoffren att få upprättelse.

Vi vet att det förekommer att kränkande och ovidkommande frågor ställs till brottsoffret i samband med polisanmälan, brottsutredning och rättegång. Det är inte acceptabelt. Polisen och Åklagarmyndigheten måste utveckla sin förhörsmetodik med utgångspunkt i relevant forskning om sexualiserat våld och reaktionerna efter en våldtäkt. Polisen, åklagarna och domstolarna måste även utveckla bemötandet med utgångspunkt i kunskap om sexualbrottsoffers särskilda behov. För att säkerställa ett bättre bemötande av offer för olika former av sexualbrott måste satsningen på utbildning och kompetenshöjning om sexualiserat våld och mäns våld mot kvinnor i rättsväsendet intensifieras. Vänsterpartiet vill införa en obligatorisk vidareutbildning för polis, Åklagarmyndigheten och domstolsväsendet i dessa frågor.

Det är också hög tid för obligatorisk genusutbildning och utbildning i sexualiserat våld på juristlinjen, polis-, sjuksköterske-, läkar- och socionomutbildningarna. Vänsterpartiet menar att utbildning om sexualiserat våld och mäns våld mot kvinnor ska vara ett obligatoriskt inslag på grundnivå i dessa yrkesutbildningar. Vad som ovan anförs om relevant, obligatorisk utbildning för rättskedjan och yrkesutbildningar vad gäller sexualiserat våld och mäns våld mot kvinnor bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det initiala bemötandet av brottsoffer är som sagt mycket viktigt. Sexualbrottsoffer har behov av tydlig information om lagstiftning och möjligheter till stöd och hjälp under hela rättsprocessens gång. Vänsterpartiet anser att det är värdefullt att de som utsatts för sexualbrott får ett juridiskt biträde redan från början av polisutredningen. För att skapa trygghet och stärka sexualbrottsoffers ställning bör ett målsägandebiträde förordnas redan när förundersökning inleds. Läs mer om våra förslag när det gäller målsägandebiträde i motion om brottsdrabbade (2010/11:Ju407).

Sexualbrottslagstiftningen

Riksdagen skärpte år 2005 sexualbrottslagstiftningen. Vänsterpartiet deltog aktivt i samarbetet med regeringen för att ta fram de nya lagförslagen, som innehåller många förändringar. Vi medverkade till att kryphål i lagen täpptes till. Det har dock visat sig att det fortfarande finns delar av lagstiftningen som behöver ses över. Regeringen har tillsatt en utvärdering av den nya sexualbrottslagstiftningen. Utvärderingen ska presenteras senast den 29 oktober 2010. Utredaren ska bl.a. utreda frågan om det för straffansvar för våldtäkt bör krävas att tvång har använts eller om den straffrättsliga grunden i stället bör vara bristen på samtycke (dir. 2008:94).

Inför ändringarna i sexualbrottslagstiftningen debatterades frågan om samtycke i våldtäktsparagrafen livligt. När frågan om våldtäkt eller sexuellt tvång

Fel! Okänt namn på

prövas i rätten bygger vår lagstiftning i dag på att gärningsmannen använt våld, hot eller tvång eller att offret var i hjälplöst tillstånd. Dessa grundförutsättningar för att det ska kunna vara fråga om våldtäkt kvarstår i den nya våldtäktsbestämmelsen, om än uttunnat genom att kravet på tvång har satts lägre.

Det avgörande problemet med rådande våldtäktsbestämmelse och andra straffbestämmelser i brottsbalken om sexuella övergrepp är att de står i konflikt med Europakonventionen angående skydd för mänskliga rättigheter, artiklarna 3 och 8, i enlighet med den tolkning som gäller efter Europadomstolens dom den 4 december 2003 i målet M.C. mot Bulgarien (mål nr 39272/98).

Denna dom innebär att Sverige, för att inte bryta mot Europakonventionen, är skyldigt att införa en lagstiftning som medför att varje "sexual act" som inte bygger på samtycke utan är "non-consensual" ska vara straffbar. Europadomstolens dom bygger på ett samtycke med utgångspunkt i sexuell autonomi, dvs. kvinnans rätt till sin sexualitet och kropp.

Vänsterpartiet anser att den svenska sexualbrottslagstiftningen i fortsättningen måste grundas på den princip om skydd för individens sexuella autonomi som Europadomstolen slagit fast, dvs. samtycke. Vi anser att det är självklart att lydelsen av bestämmelsen sexuellt tvång ska bygga på frånvaron av samtycke och att en straffbestämmelse för våldtäkt bör baseras på offrets bristande samtycke. För Vänsterpartiet är kvinnors rätt till sin egen kropp och sexualitet en mänsklig rättighet och som sådan inte vare sig kompromissbar eller förhandlingsbar. Kvinnors rätt att själva välja när och vem de vill ha sex med är ovillkorlig.

Europarådets medlemsstater har genom ministerrådet kommit överens om en rekommendation om att kriminalisering av sexuella handlingar som inte grundas på samtycke, inbegripet fall där offret inte visat prov på något motstånd, är nödvändigt för ett effektivt skydd för kvinnor mot våld och att ytterligare reformer på detta område måste genomföras. Vi avvaktar den pågående utvärderingen och kommer därför inte med något konkret yrkande i denna motion.

I den nya lagen tydliggjordes att begrepp som frivillighet och samtycke inte är relevanta när man pratar om barn. Alla personer som utför sexuella handlingar med någon som är under 15 år begår en våldtäkt, oavsett andra omständigheter. Oroväckande nog har det visat sig att tillämpningen av denna del av lagstiftningen inte har följt lagstiftarens intentioner. Praxis har utvecklat sig så att domstolarna har friat från våldtäkt mot barn med hänvisning till barnets samtycke. Lagstiftningen kring våldtäkt mot barn bör därför förtydligas.

Därför bör regeringen tillsätta en utredning som ser över rättspraxis vid våldtäkt mot barn samt kommer med förslag till förändringar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

Skärpta straff för sexköp

Att köpa en annan människas kropp är ett uttryck för att köparen vill känna makt över den andra människan. Huvudsakligen handlar prostitution om att det är män som köper sex av kvinnor. Det förekommer också att män köper sex av andra män men socialtjänst och polis har liten kännedom om hur många dessa män faktiskt är (se Socialstyrelsens rapport "Kännedom om prostitution 2007"). Dock visar en studie av ungdomars kontakt med prostitution i Göteborgsområdet att 11 procent av killarna uppger att de sålt sexuella tjänster jämfört med 7 procent av tjejerna ("I sexualitetens gränstrakter", Prostitutionsgruppen, Göteborg). Enligt rapporten blir killar som säljer och byter sexuella tjänster ofta osynliggjorda då de inte passar in i mönstret. Detta är ett problem som måste uppmärksammas.

Att kvinnor köper sex av män är mer ovanligt än tvärtom. Detta torde bero på den rådande maktordningen mellan könen där män är överordnade och kvinnor underordnade. En sådan kontext ger män rätt att utnyttja och exploatera kvinnors kroppar. Budskapet är att kvinnor är en handelsvara för mäns sexualitet som det står dem fritt att köpa, förbruka och göra sig av med. På så sätt blir prostitutionen en del av mäns sexualiserade våld mot kvinnor. Vi ifrågasätter inte prostitutionen av moraliska skäl. Men det är viktigt att komma ihåg att prostitution ofta innebär att kvinnan måste ställa upp på förnedrande och våldsamt sex. Forskning från Kanada (se rapport från Coalition Against Trafficking in Women "The links between prostitution and sex trafficking: A briefing handbook") visar att dödstalet för prostituerade kvinnor var 40 gånger högre än för befolkningen i övrigt. Enligt Europol påträffas årligen hundratals skjutna, strypta och misshandlade kvinnokroppar tillhörande kvinnor som blivit utsatta för sexslavhandel.

Regeringen presenterade i juni 2010 en utvärdering av förbudet mot köp av sexuell tjänst (SOU 2010:49). Där konstateras att den minskade gatuprostitutionen i Sverige antagligen är en direkt följd av kriminaliseringen av sexköp som trädde i kraft i januari 1999. Vidare nämns att det enligt Rikskriminalpolisen är uppenbart att förbudet fungerar som en barriär för människohandlare och kopplare som överväger att etablera sig i Sverige. Utredningen innehåller även ett förslag om att inrätta ett nationellt centrum mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål, vilket Vänsterpartiet tidigare föreslagit i motioner till riksdagen. Vänsterpartiet är för den nuvarande sexköpslagen som kriminaliserar köparen men inte säljaren. Vi anser dock att dagens straffnivåer för sexköp är för låga i förhållande till brottets allvar. Att utnyttja kvinnor genom sexköp är oacceptabelt och detta måste markeras i lagstiftningen. Det högsta straffet är i dag sex månaders fängelse men brottet leder i praktiken oftast till böter. Liksom utredningen föreslår vill vi därför höja straffmaximum för köp av sexuell tjänst från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Regeringen bör snarast återkomma med ett förslag enligt ovan. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Sveriges ansvar för utsatta kvinnor och barn

Regeringen avser enligt handlingsplanens åtgärd 7 (skr. 2007/08:167 s.15) att vidta åtgärder för att utveckla samarbete mellan svenska organisationer, myndigheter och ursprungsländerna för att öka möjligheterna för personer som varit utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål att återvända till sina hemländer. Regeringen konstaterar i sin skrivelse att det i många av ursprungsländerna för människohandel saknas en beredskap för att ge stöd och skydd till personer som varit utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål och att det finns ett behov av att utveckla stödjande verksamhet, skyddade boenden, möjlighet till behandling och försörjningsmöjligheter i dessa länder. Några konkreta förslag på hur detta ska ske och hur Sverige ska kunna medverka till detta ges dock inte. Här hänvisas i stället till förbättring av kapaciteten, utveckling av informationsutbyte och att utveckla ändamålsenliga mottagandeverksamheter för utsatta barn. Självfallet behövs i de fall där en person vill återvända till sitt hemland rutiner för hur detta ska ske på ett sätt som gör återvändandet tryggt.

Problemet med regeringens förslag är att analysen av de problem som en utsatt kvinna riskerar att möta i hemlandet om hon tvingas återvända helt saknas. Att återvända till sitt hemland kan i många fall vara helt otänkbart. Dels kan kvinnan bli socialt stigmatiserad av sin familj, dels kan hon och hennes anhöriga faktiskt utsättas för regelrätta hot av det nätverk av kriminella personer som var med och transporterade henne till Sverige. Dessutom saknar många av de aktuella länderna i praktiken möjligheter att bygga upp de nödvändiga verksamheter, t.ex. skyddade boenden, som krävs för att kvinnorna ska kunna känna sig trygga i sitt hemland. Att regeringen undviker att ta ett helhetsgrepp på frågan om möjligheten att återvända till sitt hemland efter att ha blivit utsatt för människohandel i Sverige tolkar vi i ljuset av regeringens i övrigt alltmer restriktiva och inhumana migrationspolitik.

Kvinnor som transporteras till Sverige för sexuell exploatering är mycket utsatta. I en del fall vet kvinnorna om att de kommer till Sverige för att prostituera sig. Andra kvinnor luras helt enkelt hit under förespeglningar att de ska jobba t.ex. på en restaurang. Gemensamt för alla kvinnor är att det stora flertalet av dem fråntas sina pass och därigenom är helt utlämnade till de män som utnyttjar dem. Således har Sverige ett stort ansvar för de kvinnor och barn som har transporterats hit för prostitution. Sverige har, utöver ett nordiskt pågående samarbete, undertecknat och ratificerat både FN-konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll, det så kallade Palermoprotokollet, om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn.

Syftet med protokollet är att, med särskild hänsyn till kvinnor och barn, skydda och stödja offren för sexhandeln med full respekt för deras mänskliga rättigheter samt att främja samarbete mellan konventionsstaterna för att uppnå dessa syften. Om Sverige skall uppfylla åtagandet ”skydda och stödja offren för handeln med full respekt för deras mänskliga rättigheter” krävs det att vi agerar kraftfullt. Dessvärre tar regeringen inte detta ansvar i dag. Om rege-

Fel! Okänt namn på

ringen genomför den föreslagna åtgärden om ”ett tryggare återvändande” för personer som varit utsatta för människohandel brister detta ansvar ännu mer.

Enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen är det möjligt att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för offer för människohandel om de vittnar eller på annat sätt deltar i förundersökning eller huvudförhandling i brottmål. Genom proposition 2006/07:53, Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel, ändrades utlänningslagen. Lagändringen innebär att de personer som medverkar vid förundersökning eller huvudförhandling i brottmål kan få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med en giltighetstid om sex månader. Ett särskilt tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar kan utfärdas för att ge personen i fråga betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om hon eller han vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna. Regeringen understryker i propositionen vikten av att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara förenat med vissa tydliga villkor för att säkerställa att det inte leder till missbruk.

Vänsterpartiets mening är att bestämmelsen är cynisk och visar på såväl en bristande respekt för människovärdet som en bristande insikt vad avser könsrelaterad förföljelse. Konsekvensen blir att svenska myndigheter kan avvisa offren för sexuell exploatering från landet när de fått ut den information de anser sig behöva. Detta leder till en utpressningssituation och riskerar att bli ytterligare ett övergrepp mot drabbade personer. Offer för människohandel i Sverige ska inte bara få hjälp så länge de ställer upp och vittnar. Vänsterpartiet anser att de metoder och den lagstiftning som tas fram i kampen mot människohandel måste utformas så att offrens behov av skydd och stöd tillvaratas. Den som utsatts för människohandel för sexuella ändamål ska beviljas flyktingstatus och uppehållstillstånd med stöd av Genèvekonventionen. Detta faller väl inom ramen för den utvidgade tillämpningen av flyktingkonventionen som inrymmer skydd för könsrelaterad förföljelse. Det är tveklöst så att offer för människohandel, och då inte enbart de personer som uppfyller kriterierna för att kunna bidra till lagföring av förövarna, kan hysa välgrundad fruktan för förföljelse på en konventionsgrund.

Vänsterpartiet menar att tidsbegränsat uppehållstillstånd kopplat till medverkan i utredning inte är tillräckligt. Detta skapar en utpressningssituation som riskerar att förstärka exploateringen av kvinnan. I utredningen SOU 2008:41 om bland annat människohandel konstateras att de fyra kvinnor som fram till dess hade sökt permanent uppehållstillstånd i samband med att de hade varit målsägande i människohandelsmål också fick det. Det är glädjande, men läget är fortfarande oklart eftersom dels totala antalet är så litet, dels en av de fyra fick avslag hos Migrationsverket och därefter bifall hos en oenig migrationsdomstol. Vidare beviljades endast en av kvinnorna uppehållstillstånd som skyddsbehövande, medan de övriga fick uppehållstillstånd utifrån undantagsbestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter. Uppgifterna om hur dessa kvinnors fall har bedöms säger inte heller något om hur situationen ser ut för de kvinnor som av något skäl inte valt att delta i en utredning.

Den som utsatts för människohandel för sexuella ändamål och som därav hyser en välgrundad fruktan för förföljelse bör beredas skydd och beviljas

Fel! Okänt namn på

permanent uppehållstillstånd med stöd av Genèvekonventionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För personer som utsatts för människohandel för sexuella ändamål och vittnar i rättegång men sedan väljer att återvända till sitt ursprungsland är det viktigt att fortsatt information och bistånd säkerställs. Det finns fall där traffickingoffer varken fått information om skadestånd eller domar översatta till sitt modersmål. Därför är det lovvärt att regeringen i åtgärd 24 i handlingsplanen avser att ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att genomföra en studie av handläggningen av utbetalning av brottsskadeersättning till personer i andra länder som utsatts för människohandel i Sverige. Vår förhoppning är att syftet med studien är att säkerställa att information om brottmål samt brottsskadeersättning till offer för människohandel för sexuella ändamål kommer dessa personer till godo.

Stockholm den 26 oktober 2010

Lena Olsson (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Marianne Berg (V)

Eva Olofsson (V)